

Vapaaehtoinen metsänsuojelu

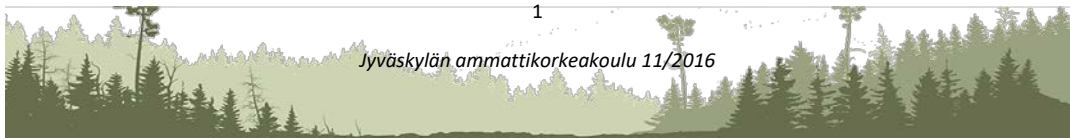
Tänä päivänä metsäisten luontokohteiden suojelu on hyvin pitkälle maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Metsälailla erityisen tärkeät elinympäristöt toki rajataan järeiden hakkuiden ulkopuolelle. Osaon metsälain 10 § kohteista ei saa mennä tekemään edes varovaisia poimintahakkuita.

Myös luonnonsuojelulaki määrittää arvokkaita kohteita, joissa ominaispiirteiden muuttaminen on kiellettyä. Melko kattavasta kartoituksesta huolimatta saattaa osa tärkeistä kohteista puuttua rekistereistä, joten jokaisen metsänomistajan vastuulle jää arvokkaan alueen tunnistus tai tunnistuksen teettäminen asiaan vihkiytyneellä metsäalan ammattilaisella.

Pienimmillään luonnon monimuotoisuuden suojelun voi ajatella olevan esim. riistanhoidollisia tiheikköjä, ylimääräisiä säästöpuuryhmiä ja vaihtelumisyöhykkeiden hoitoa eliöstön tarpeita ajatellen. Tässä luvussa kuitenkin pureudutaan suojeluun, jossa kokonaisia metsäkuvioita jätetään metsänkäsittelyjen ulkopuolelle.

Tunnetuksi suojeluohjelmaksi on noussut Metso, Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma, joka sai alkunsa kokeilusta vuosina 2002 - 2007. Kokeilusta vakuuttuneena päättäjät halusivat jatkaa metsäisten luontotyyppien ja uhanalaisten metsälajien suojelua. Ohjelma jatkuu ainakin vuoteen 2025, johon mennessä ohjelmassa toivotaan olevan 96 000 hehtaaria suojeltua monimuotoista metsää.

Metsätalouden ympäristötuella ja erilaisilla luonnonhoitohankkeilla toteutettavan monimuotoisuuden turvaamisen piiriin tulisi saada vielä lähestulkoon sama hehtaarimäärä, jonka toteutuminen nyt näyttää jäävän pitkälle metsänomistajien vapaaehtoiseen, korvauksettomaan suojeluun. Näissäkin tapauksissa rauhoituspäätöksen voi hakea ELY:stä^{1,2}.

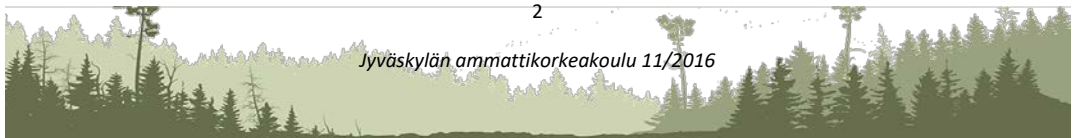

Suojelun rahoitukseen kaavailtu euromäärä pienentyi vuonna 2016 kolmannekseen, ohjelmaa kohdennettiin entistä enemmän eteläiseen Suomeen ja kriteerit ohjelmaan pääseville kohteille tiukentuivat entisestään³.

Metso-ohjelmaan voi hakeutua pysyvän ja määräaikaisen suojelun kautta neljällä eri mallilla. Pysyvään suojeluun voi myydä verovapaata korvausta vastaan pelkän metsän, tai metsän maapohjineen. Määräaikaisen suojelusopimuksen voi tehdä ELY:n kanssa 20 vuodeksi, jolloin metsästä maksettava korvaus on verovapaata.

Toinen vaihtoehto on solmia Metsäkeskuksen kanssa määräaikainen sopimus kymmeneksi vuodeksi. Tällainen sopimus toteutetaan ympäristötuella. Ympäristötuki muuttui muiden Kemera-tukien tavoin verolliseksi vuoden 2012 alusta ja näin heikensi metsänomistajan saamaa korvausta. Kemera-rahoitteinen on myös Metsäkeskuksen koordinoima luonnonhoitohanke, jota voidaan toteuttaa yli tilan rajojen tärkeille metsä- ja suolinympäristöille esim. elinympäristöjen kunnostamista varten^{4,5,6}.

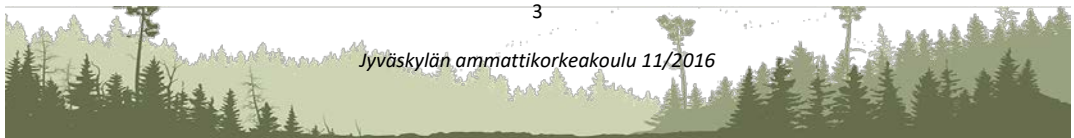

Yksi METSO- elinympäristö, monimuotoisuudelle merkittävä suo. Puustoiset suot, kuten tämä korpi, ovat ykkössijalla ohjelmaan⁹.

Lahjoituksin toimiva Luonnonperintösäätiö ostaa ja rauhoittaa pysyvästi mahdollisimman koskemattomia metsiä. Vuonna 2000 toimintansa aloittaneen säätiön ansiosta jo yli 50 eri kohdetta on suojelussa ympäri Suomea⁷.

Luonnonsuojelualueiden läheisyys saattaa aiheuttaa talousmetsän omistajalle unettomia öitä tuholaisvaaran takia. Laki metsätuhojen torjunnasta tulee tässä vastaan ja valtio on korvausvelvollinen luonnonsuojelualueilta levinneistä metsätuhoista. Toisin on talousmetsän suojeltavien metsälakikohteiden kanssa, joilta metsänomistajan on korjattava siirtovelvollisuusmäärän ylittävä vahingoittunut puusto metsätuholain mukaisesti, tai muuten hän saattaa joutua vahingonkorvausvastuuseen⁸.

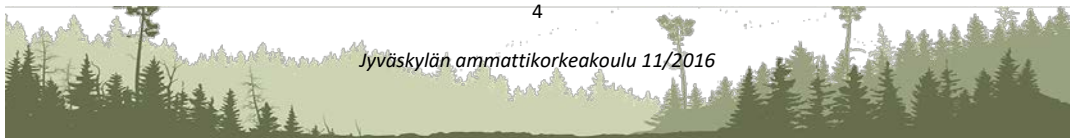
Olisiko minulla METSO- ohjelmaan sopivaa metsää?

METSO kohteiden valintaa ohjeistamaan on tehty useampi kymmenen sivua käsittävä opas, jota käytetään valintojen tukena suojeltavia kohteita määrittäessä. Opas ”Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025” löytyy osoitteesta http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/60038/browse?order=DESC&rpp=20&sort_by=3&etal=-1&offset=20&type=dateaccessioned.

Tiukkoja sääntöjä ei luontokohteiden arvioinnissa voida määrittää, sillä kohteen valintaan vaikuttavat seikat katsotaan aina tapauskohtaisesti. Ohjelmaan valittavalta kohteelta edellytetään kuitenkin vähintään yhtä luonnontieteellistä valintaperustetta. Kohde voi olla elinympäristö, joita ohjelmaan on valittu kymmenen tai sitten kohde on monimuotoisuudelle erityisen merkittävä ja täyttää jonkin yleisen valintaperusteen.

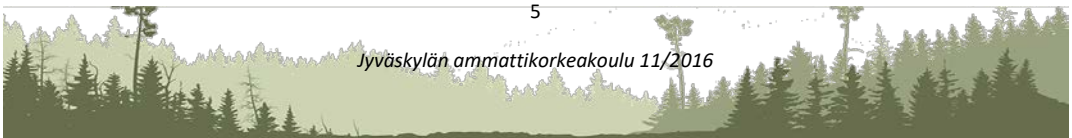
Elinympäristöjä on metsäisistä louhikoista tulvametsiin ja lehdoista harjujen paahdeympäristöihin. Ne on edelleen jaoteltu luokkiin I - III, joista varmimmin ohjelmaan pääsevät luokkaan I kuuluvat kohteet. Usean elinympäristön ykkösluokituksen kohteissa on jo tarkasteluhetkellä monipuolinen lajisto, puusto on iäkäs; esim. tuoreen kankaan havupuuvälisessä metsässä on vaatimus yli 120 vuoden ikä, lahopuunmäärä on yli 10 m³ hehtaarille ja vesitalous on luonnontilainen tai sen kaltainen.

Palanut puuainees tarjoaa elinympäristön monelle lajille, joten sen löytyminen yleisistä valintaperusteista ei ole yllätys. Muista valintaperusteista mainittakoon esim. tihkupintana ilmenevä pohjavesivaikutus ja puuston erirakenteisuus, joka näkyy puuston lajikirjona ja kerroksellisuutena.

Palaneiden metsien lisäksi myös muut metsätuhokohteet voivat päästä ehdolle suojeluohjelmaan. Sieni- tai hyönteistuhosta saattaa olla tulokseksi luonnontilaisen kaltainen runsaslahopuustoinen kangasmetsä⁹.

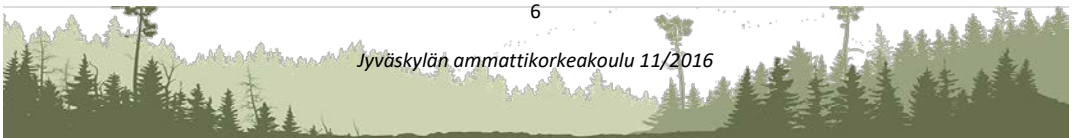

Lisäarvoa kohteen arvioinnissa antaa muiden suojelualueiden läheisyys, joka voi nostaa luokkaan III kuuluvan alueen METSO-ohjelmaan. Näin voidaan turvata paremmin alkuperäisen suojelukohteen reuna-alueet ja lajiston elinympäristön riittävyys. Mikäli alue voidaan valjastaa opetuskäyttöön tai tukemaan matkailua, sen arvostus nousee METSO-arvoasteikolla.

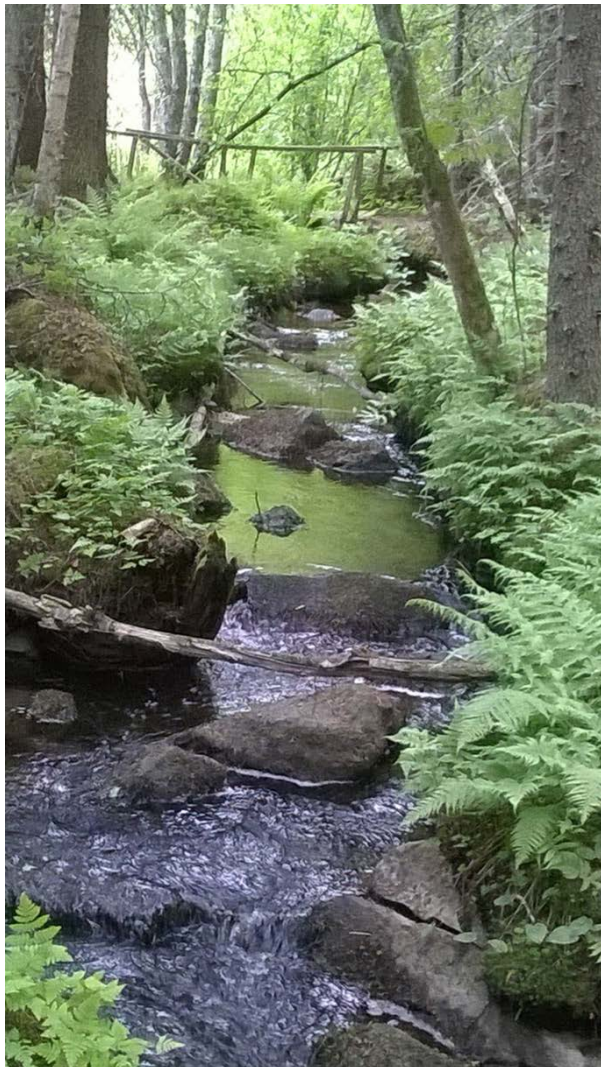
Tällaiset taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia tukevat näkökulmat, kulttuuria unohtamatta, voivat muodostua joillakin elinympäristöillä merkittäviksi valintaperusteiksi⁹.

Aina ajantasaiset tiedot METSO-ohjelmasta, yhteydenottolomakkeet, METSO-metsiensuojeluhakemuksen ja KEMERA-ympäristötukihakemuksen löydät osoitteesta <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Lomakkeet>.

*Metsänomistajan saattaa olla joskus jopa edullisempaa laittaa kuvio suo-
jeluun kuin odottaa siitä puuhakkuutuloja. Näin esimerkiksi, kun maa-
perä on kivikkoista ja kallioista ja huonosti talousmetsän kasvatukseen
soveltuvaa.*

Vesistöjen lähimetsät ovat yksi suojeleuhjelman kymmenestä elinympäristöstä⁹.

Lähteet:

1. METSO-metsiensuojeluohjelma saavutti pääosin vuoden 2015 tavoitteen. 2016. Ympäristöministeriön tiedote verkkosivuilla. Muokattu 19.2.2016. Viitattu 20.10.2016. [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/METSOmetsiensuojeluohjelma_saa-vutti_paa0\(38179\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/METSOmetsiensuojeluohjelma_saa-vutti_paa0(38179)).
2. Suojele arvokas metsä. n.d. Suomen luonnonsuojeluliiton verkkosivujen artikkeli. Viitattu 20.10.2016. <http://www.sll.fi/mita-sina-voit-tehda/vaikuta-lahiymparistoosi/suo-jele-arvokas-metsa>.
3. Kaita -aho, J. 2016. Metso-ohjelman suojelutavoitteet vaakalaudalla – Metsänomistajia patistetaan suojeluun myös ilman korvauksia. Ylen verkkosivujen uutinen. Muokattu 12.4.2016. Viitattu 20.10.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-8805003>.
4. Suojelisitko metsäsi? n.d. Metsonpolku verkkosivujen artikkeli. Muokattu 30.3.2016. Viitattu 20.10.2016. <http://www.metsonpolku.fi/fi-FI/Metsanomistajalle>.
5. Metsästä saadut muut tulot. 2012. Verottajan verkkosivut. Muokattu 13.11.2012. Viitattu 20.10.2016. https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrit-taja_ ja_metsanomistaja/Metsasta_saadut_muut_tulot.
6. Luonnonhoito. n.d. Metsäkeskuksen verkkosivujen artikkeli. Viitattu 20.10.2016. <http://www.metsakeskus.fi/luonnonhoito#.WAia7CQdaFo>.
7. Luonnonperintösäätiön verkkosivut. n.d. Viitattu 18.10.2016. <http://www.luonnonpe-rintosaatio.fi/>.
8. L 1087/2013. Laki metsätuhojen torjunnasta. Viitattu 20.10.2016. <http://www.fin-lex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131087>.
9. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. 2016. Valtioneuvoston julkaisuarkisto verkossa. Muokattu 22.04.2016. Viitattu 20.10.2016. <http://julkaisut.valtioneu-vosto.fi/handle/10024/60038/browse?order=DESC&type=dateaccessioned>.

Teksti: Eija Partanen & Arto Riihinen

Kuvat: Eija Partanen

Tämän omatoimisen ja aktiivisen metsänomistajan infokortin on koostanut Jyväskylän ammattikorkeakoulu osana NEEFO "Network for Educated European Forest Owners" -hanketta, jota on osarahoittanut EU:n Erasmus+ -ohjelma (Agreement No.2015-1-LV01-KA204-013437). Lisätietoa hankkeesta sekä lisää infokortteja löydät Internet-osoitteesta: jamk.fi/infokortit.

